

Airi Värnik

Mida me teeme oma lastega?

Ma ei avalda arvamust, vaid esitan ühes Eesti maa-konnas õpilaste hulgas korraldatud anonüümse ankeetküsitluse andmed. Küsitlus hõlmas nelisada 7–12 aasta vanust õpilast ja teist sama palju 13–18aastasi õpilasi. Järgnevalt mõned väljavõtted tulemustest.

Nooremast rühmast 60 protsenti arvas, et neil ei lähe hästi ja nad teevad kas aeg-ajalt või kogu aeg kõike valesti, 35 protsenti polnud kunagi rõõmsad olnud või olid seda ainult harva, üks kolmandik õpilastest muretsesid sageli või pidevalt millegi üle, 25 protsenti kartsid või olid kindlad, et nendega juhtub midagi halba, 13 protsenti õpilastest nutsid sageli, 15 protsenti magasid halvasti, 21 protsenti nägid hirmuunenägusid.

Vanemas rühmas 67 protsenti tundsid end sageli milleski süüdi olevat, 46 protsenti väsisid kergemini kui varem või olid liiga väsinud, et üldse midagi teha, 35 protsenti tundsid hirmu tuleviku ees ja uskusid, et neil pole midagi loota, 28 protsenti olid eneses pettunud, endale vastikud või vihkasid ennast, 22 protsendil olid unehäired.

Lapsed, kes enda kohta nõnda arvavad, on vaieldamatult depressiivsed. Laste depressiooni avaldused on ka agressiivsus, kriminaalsus, halb õpiedukus. Lapsed loodavad end ise halvast enesetundest välja aidata alkoholi ja narkootikumide tarvitamisega ning seksuaalsete ekstsessidega. Hetkeks see aitabki, kuid äng tuleb tagasi veel suurema jõuga.

Kuidas on asi niikaugele jõudnud, ilma et karm tõde oleks selgelt päevavalgele tulnud? On vaid üksikuid appikarjeid laste erakordse julmuse, uimastitelembuse või loiduse peale. Me

ei tea isegi, kui palju lapsi koolikohustust ei täida ja palju on riigis tänavalapsi.

Harukordse vaimupimedusena on poliitilised liivakastimängud pühkinud Eestimaa pinnalt lastepsühhiaatri eriala. Psühhiaatriaprofessorina võin kinnitada, et laste ja noorukite ning täiskasvanute vaimne tervis, selle häired ja taastamine on liiga erinevad, et neid ühte patta panduna tulemuslikult käsitleda. Tartu ülikoolis väga hea ettevalmistuse saanud lastearstid sunniti perearstideks või lahkuma – milline kompetentsi raiskamine maal, mis lausa kisendab lastepsühhiaatrilise abi järele. Nüüd on käsil reformitsemine kooliarstide arvel.

Mis edasi? Meie endi riigis ei tohiks ju tehtud rumalused olla pöördumatud. Eesti Psühhiaatrite Selts on taas avaldanud oma seisukoha, Haiglate Nõukogu seisab selle eest, et ei likvideeritaks KOOLIARSTI. Kooliarsti asendamine meditsiiniõega on järejekordne häbiväärne kokkuhoid laste arvelt.

Mõningast lootust annab vast alanud Euroliidu projekt *European Alliance Against Depression* kesku-

sega Müncheni Ülikooli Psühhiaatria Kliinikus. Edukad pilootprojekti tulemused Nürnbergis ja 14 projektis juba osaleva riigi kogemused liituvad Eestis meeleheitlikult bravuurse nime-tuse all “Eesti Depressioonivabaks”. Tööd Eestis koordineerib Eesti-Rootsi Suitsidoloogia Instituut.

Airi Värnik on Stockholmi Karolinska Instituudi ja Tartu Ülikooli psühhiaatriaprofessor, Eesti-Rootsi Suitsidoloogia Instituudi juhataja.

Kooliarsti asendamine meditsiiniõega on järejekordne häbiväärne kokkuhoid laste arvelt.